

P R O G R A M U L

Partidului European

Capitolul I. Principii fundamentale

Capitolul II. Politica externă – Integrarea europeană – prioritatea de bază a Republicii Moldova

Capitolul III. Statul de drept – rolul statului și libertatea persoanei

Capitolul IV. Administrația publică locală – autonomie pentru comunități prospere

Capitolul V. Securitatea statului – integritate, suveranitate, independență

Capitolul VI. Dezvoltarea economică – nivel de viață decent într-un stat european

Capitolul VII. Politici sociale – asistență pentru categoriile social vulnerabile

Capitolul VIII. Ocrotirea sănătății – acces și calitate pentru toți

Capitolul IX. Cultura, știința și învățământul – oameni educați pentru o societate civilizată

Capitolul X. Crearea unei societăți moderne – promovarea tinerilor și a femeilor

Capitolul I. Principii fundamentale

Partidul European reprezintă o formațiune politică de factură nouă, un partid al acțiunii, bazat pe doctrina social-liberală, orientat spre reformarea, modernizarea și alinierea vieții social-politice și economice din Republica Moldova la valorile civilizației occidentale. Partidul European vede viitorul Republicii Moldova alături de țările dezvoltate europene și pledează pentru integrarea statului nostru în Uniunea Europeană și pentru aderarea la NATO.

Pornind de la necesitatea realizării acestui deziderat, scopul Partidului European este de a crea condițiile adecvate cetățenilor Republicii Moldova pentru a avea un nivel de viață decent, în corespundere cu standardele europene și cu aspirațiile de împlinire a fiecărei persoane.

Ca organizație cu vocație europeană, Partidul European exprimă voința politică și interesele unor categorii largi ale societății moldovenești motivate de dorința de a edifica un stat de drept, de a avea o

justiție echitabilă, de a-și organiza activitățile conform principiilor economiei de piață autentică, de a se bucura de drepturile și libertățile cetățenești, de a trăi în bunăstare și bună înțelegere cu cei din jur. Aceste deziderate se materializează în obiectivele pe care Partidul European se angajează să le aplice în viață în cazul în care va accede la putere.

Guvernările care s-au succedat după obținerea independenței Republicii Moldova își au originea în fosta nomenclatură sovieto-comunistă și s-au arătat preocupate doar de interesele private ale persoanelor aflate la putere. Aceasta a dus la permanentizarea unui nivel scăzut al calității guvernării și administrării treburilor publice, la compromiterea instituțiilor democratice ale statului, la scindarea teritoriului țării, la creșterea nivelului de corupție, la stagnarea reformelor economice, la creșterea gradului de sărăcie și exodul masiv al oamenilor peste hotarele țării, la izolarea Republicii Moldova de organismele financiare, economice și politice internaționale. Guvernările pe care le-a exercitat fosta nomenclatură sovieto-comunistă, deghizată în actualele partide democratice și de tip totalitarist, au contribuit în mod hotărâtor la deteriorarea prestigiului internațional și la diminuarea demnității naționale a cetățenilor Republicii Moldova.

Clasa politică actuală a refuzat adoptarea și aplicarea legii lustrației și s-a dovedit a fi incapabilă să-și însușească standardele de comportament politic civilizată și modern. În condițiile în care această clasă politică s-a arătat a fi iresponsabilă și a fost sancționată de către populație prin neprezentarea la vot este necesară constituirea unei elite politice noi care va înțelege să-și asume menirea pentru care are rațiunea de a exista.

Este necesară formarea unei clase politice constituită din oameni pentru care este familiară noțiunea de om de stat aflat în serviciul cetățenilor, al interesului public și în serviciul intereselor țării în raporturile cu statele străine.

A trecut timpul liderilor pentru care activitatea politică înseamnă o modalitate de promovare a propriilor afaceri, a venit timpul oamenilor care au o pregătire profesională și o ținută morală adecvată. A trecut timpul partidelor post-sovietice, a venit timpul partidelor europene.

Partidul European înțelege să-și asume sarcina de a înlocui moștenirea lăsată de guvernările precedente întruchipată de actualul sistem politic, economic și social caracterizat prin subdezvoltare cu un sistem bazat pe competiție și eficiență puse în serviciul intereselor publice.

Partidul European își asumă rolul de a oferi o nouă perspectivă în evoluția Republicii Moldova prin promovarea calității acțiunii politice bazată pe responsabilitate, onestitate și competență. Opțiunea europeană impune o nouă abordare a căilor de ieșire din criza permanentizată și o nouă dinamică a proceselor de asimilare a valorilor europene.

În definirea opțiunii sale politice, Partidul European se bazează pe convingerea că Republica Moldova, ca stat independent și unitar, trebuie să se integreze în structurile occidentale, devenind parte componentă a Uniunii Europene. Relațiile cu țările-vecine, România și Ucraina, trebuie să fie intensificate și să înregistreze o sporire a raporturilor de cooperare și parteneriat.

Reformele economice, politice și sociale urmează să fie relansate de o manieră în care să asigure o dezvoltare democratică durabilă a țării și să creeze condiții egale de acces al cetățenilor Republicii Moldova spre beneficiile creșterii bunăstării.

Partidul European consideră că la baza economiei statului trebuie să stea libertatea economică a persoanei și proprietatea privată. Partidul European pledează pentru apărarea drepturilor și libertăților cetățenilor, pentru limitarea intervenției statului în activitățile întreprinderilor economice și stabilirea unor raporturi echilibrate între interesele economice ale persoanei și programele de protecție socială aplicate de către stat.

Partidul European consideră ca fiind prioritare:

 Democracy^{md}

<http://www.partide.md>

- reducerea sărăciei, crearea locurilor de muncă, creșterea veniturilor populației;
- promovarea efectivă a reformelor economice structurale;
- aplicarea unui program de dezvoltare a satului moldovenesc;
- relansarea economică și stimularea unui mediu favorabil de afaceri;
- sprijinirea și consolidarea clasei de mijloc;
- dezvoltarea infrastructurii și asigurarea securității energetice a statului;
- soluționarea diferendului transnistrean și reintegrarea statului;
- restabilirea relațiilor cu Fondul Monetar Internațional și Banca Mondială în vederea obținerii creditelor preferențiale;
- crearea unui climat investițional favorabil pentru investitorii străini;
- separația puterilor în stat și ajustarea legislației la standardele Uniunii Europene;
- elaborarea și implementarea unui program de reducere a corupției;
- protecția categoriilor social vulnerabile, susținerea pensionarilor;
- implicarea și promovarea activă în viața politică a tinerilor și femeilor;
- elaborarea și implementarea strategiilor de preaderare a Republicii Moldova la structurile europene și euroatlantice;
- eliminarea vizelor pentru călătoria cetățenilor Republicii Moldova în statele Uniunii Europene;
- efectuarea demersurilor pentru legalizarea cetățenilor Republicii Moldova aflați la muncă în statele europene;
- crearea condițiilor pentru revenirea în țară a cetățenilor Republicii Moldova plecați în căutarea unui loc de muncă peste hotare.

Aplicarea acestei agende este inerentă pentru apropierea de standardele europene și dezvoltarea democratică și durabilă a țării. Pentru a realiza aceste obiective, este nevoie de voință politică și persoane competente. Această misiune îi revine Partidului European.

Capitolul II. Politica externă

Integrarea europeană – prioritatea de bază a Republicii Moldova

Partidul European consideră drept obiectiv major al politicii externe asigurarea independenței și a intereselor Republicii Moldova la scară regională și continentală. Aceasta înseamnă subordonarea politicii externe a statului sarcinii de afirmare a independenței și de restabilire a integrității teritoriale, asigurării unui cadru extern cât mai favorabil pentru dezvoltarea economiei naționale, consolidarea statului de drept și apărarea drepturilor și libertăților constituționale ale cetățenilor.

În scopul realizării acestui deziderat, partidul optează pentru prioritatea integrării europene, prin apropierea maximă de structurile politice, economice și de securitate ale Europei. Priorității integrării europene i se adaugă necesitatea relațiilor speciale și privilegiate cu România și Ucraina, tendința spre un parteneriat strategic cu SUA și Rusia.

Partidul European consideră că în calea integrării în structurile europene Republica Moldova poate și trebuie să mizeze pe sprijinul României, a cărei experiență în acest sens este una de referință pentru noi. Iar afinitățile de ordin spiritual, istoric și cultural dintre state doar amplifică oportunitatea unei astfel de colaborări. Cooperarea și sprijinul României pot însă fi obținute cu plenitudine numai în cazul restabilirii și relansării bunelor relații economice, politice și sociale, ceea ce reprezintă, în opinia Partidului European, un obiectiv strategic pentru Republica Moldova.

De asemenea, Partidul European optează pentru dezvoltarea în continuare a relațiilor economice reciproc avantajoase cu țările membre ale CSI, considerând că parteneriatul economic cu aceste state poate atinge dimensiuni calitativ superioare celor înregistrate în prezent.

Rusia și Ucraina au fost și rămân a fi doi parteneri ai Republicii Moldova al căror potențial și a căror influență politică și economică în acest spațiu regional este decizională. Partidul European pledează pentru păstrarea și dezvoltarea celor mai bune relații economice și de schimb cultural cu aceste două state, totodată mizând pe faptul că atât Rusia, cât și Ucraina țin cont de aspirațiile de reîntregire teritorială a Republicii Moldova și vor contribui la soluționarea eficientă și onestă a conflictului transnistrean. Respectarea intereselor strategice și naționale ale Republicii Moldova este condiția primă în stabilirea și dezvoltarea relațiilor cu statele din regiune și de pe mapamond.

Un rol deosebit atribuie Partidul European relațiilor Republicii Moldova cu Statele Unite ale Americii. Noi recunoaștem efortul și aportul Statelor Unite în vederea democratizării țărilor și societăților post-totalitare și, în acest context, salutăm și sprijinim respectivele inițiativele ale SUA. De asemenea, Partidul European consideră necesară implicarea și încadrarea Statelor Unite în formatul de negocieri ce țin de soluționarea diferendului de pe Nistru. Partidul European apreciază drept oportună aderarea Republicii Moldova la structurile euro-atlantice, în cazul în care aceasta va facilita integrarea republicii în UE și va contribui în mod concret și efectiv la soluționarea conflictului transnistrean în corespundere cu interesele fundamentale ale Republicii Moldova.

În plan internațional general, obiectivul central al politicii economice externe este obținerea autonomiei economice a țării, ceea ce ne face să optăm pentru o politică economică externă operativă și flexibilă care să permită expansiunea constantă a produselor noastre pe piața mondială, să înlesnească accesul Republicii Moldova la organizațiile economice internaționale și să atragă investiții străine masive în economia națională. În această ordine de idei se include și dorința de a avea relații fructuoase cu principalele organisme finanțatoare internaționale – Fondul Monetar Internațional și Banca Mondială. O bună conlucrare între Republica Moldova și aceste instituții ar servi drept o cheazășie a succesului în privința reformării și dezvoltării economice eficiente a statului.

Pe plan extern, Partidul European dorește ca Republica Moldova să-și recapete stima și prestigiul internațional și să obțină imaginea de țară europeană în care sunt respectate valorile democratice și drepturile omului și în care evoluțiile economice și social-politice sunt de natură să favorizeze lansarea republicii pe o treaptă calitativ nouă a dezvoltării sale istorice.

Capitolul III. Statul de drept

Rolul statului

Partidul European pledează pentru aplicarea plenară a principiilor ce formează conținutul noțiunii de stat de drept sintetizată în enunțul conform căruia statul este subordonat legii. Cu alte cuvinte, nici o persoană fizică, persoană juridică sau autoritate publică nu se poate pune mai presus de lege. Statul de drept reprezintă una din dimensiunile fundamentale ale democrațiilor moderne și Republica Moldova, ca stat care revendică apartenența la comunitatea statelor democratice, urmează să asimileze exigențele acestei noțiuni. Unul din principiile statului de drept îl constituie separația puterilor în stat. Aplicarea corectă a acestui principiu înseamnă un parlament reprezentativ și competent, un guvern eficient și o justiție echitabilă.

Partidul European pledează pentru aplicarea în Republica Moldova a unui sistem electoral mixt conform căruia deputații sunt aleși parțial pe liste de partid și parțial în circumscripții uninominale. Această modalitate de alegere a deputaților în Parlament va contribui la creșterea calității actului de legiferare și a nivelului de responsabilitate a celor aleși.

În vederea eficientizării actului de guvernare considerăm că președintele statului trebuie să fie ales de către întreg poporul Republicii Moldova. Președintele este garantul Constituției, este persoana care reprezintă interesele țării și participă la luarea deciziilor importante. Alegerea președintelui statului nu poate fi mediată, negociată sau manipulată de către reprezentanții Parlamentului. Practica de până în

prezent a arătat că alegerea președintelui de către Parlament poate conduce la eludarea voinței populare și la ineficiența guvernării. Președintele țării trebuie să fie ales de către popor și trebuie să răspundă în fața poporului.

Partidul European se pronunță pentru perfecționarea legislației în vederea asigurării unei transparențe mai largi a procesului electoral, pentru crearea mecanismelor de limitare în utilizarea resurselor administrative, reglementarea mijloacelor financiare folosite de concurenții electorali și în vederea asigurării unui comportament electoral corect, onest și civilizată din partea candidaților.

Partidul European își exprimă opțiunea pentru un stat cu grad de implicare limitată în economie și în activitățile întreprinderilor economice. Instituțiilor publice le revine obligația de a crea cadrul legal pentru stimularea inițiativei private, a investițiilor, pentru dezvoltarea serviciilor și creșterea calității forței de muncă.

Statul va adopta reglementările adecvate în vederea creării cadrului favorabil pentru dezvoltarea învățământului, educației și cercetărilor științifice în conformitate cu standardele europene. Autoritățile publice vor adopta actele normative pentru dezvoltarea sistemului sănătății publice și protecția mediului înconjurător.

Partidul European consideră că unul din scopurile prioritare pentru stat îl reprezintă lupta împotriva corupției, care afectează grav calitatea guvernării și administrației și prezintă pericol pentru sistemul democratic din Republica Moldova. În acest sens este necesară voința politică și efortul conjugat al instituțiilor de stat și al societății civile, depolitizarea măsurilor de combatere și prevenire a corupției și crearea cadrului legislativ adecvat cu privire la transparența veniturilor și intereselor economice ale funcționarilor publici.

Justiția și libertatea persoanei

Statului îi revine obligația de a crea mecanismele de apărare a drepturilor și libertăților omului și de a garanta accesul persoanelor la justiție. În Republica Moldova nu există o separație reală a puterilor deoarece justiția este subordonată intereselor politice ale partidelor ce se succedeză la guvernare.

Partidul European pornește de la faptul că pentru un stat în construcție cum este Republica Moldova sistemul judecătoresc reprezintă unul din reperatele fundamentale în edificarea societății democratice. Corupția în instanțele de judecată reprezintă un obstacol în formarea loialității cetățenilor față de instituții și o amenințare pentru securitatea statului. Partidul European își propune eliminarea corupției din justiție ca una din prioritățile principale ale actului de guvernare.

Deficiențele menționate conduc la apariția obstacolelor în apărarea drepturilor și intereselor cetățenilor și încălcarea dreptului persoanelor la un proces echitabil, fapt confirmat prin înmulțirea condamnărilor Republicii Moldova de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

Partidul European consideră că independența reală a justiției poate fi garantată numai prin autonomia Consiliului Superior al Magistraturii în administrarea justiției. În vederea înfăptuirii adecvate a actului de justiție pledăm pentru adoptarea mecanismelor de responsabilizare a judecătorilor pentru hotărârile adoptate, pentru recunoașterea dreptului cetățenilor de a depune cereri la Curtea Constituțională, pentru simplificarea exercitării inițiativei legislative de către cetățenii Republicii Moldova.

Administrația publică

O componentă importantă a drepturilor și libertăților omului o constituie modul în care se stabilesc raporturile între cetățeni și autoritățile publice. Calitatea acestor raporturi este determinată de legislația aplicată, nivelul de pregătire al funcționarilor publici și mijloacele de apărare a persoanelor împotriva abuzurilor acestor funcționari.

Constatăm un nivel foarte scăzut de pregătire și lipsa răspunderii funcționarilor publici pentru încălcările comise și un grad înalt al corupției în administrația publică. Persoanele care devin victimele abuzurilor nu dispun de mijloace eficiente pentru a-și apăra drepturile și interesele.

Pentru a elimina deficiențele menționate Partidul European consideră că este necesar ca angajările în funcțiile publice trebuie să aibă loc în bază de concurs, în condiții de transparență, la care pot participa numai persoanele care au o pregătire adecvată. Trebuie perfecționată legislația cu privire la contenciosul administrativ pentru crearea mecanismelor de responsabilizare a funcționarilor publici și eficientizarea apărării cetățenilor în fața abuzurilor.

Este necesar să fie reglementate atribuțiile instituțiilor de stat și a funcționarilor publici de o manieră în care vor fi evitate suprapunerea competențelor și creșterea neargumentată a aparatului birocratic. Funcționarii publici trebuie să fie stimulați pentru activitate eficientă și trebuie să li se aplice sancțiuni pentru comiterea abuzurilor.

Pentru prevenirea corupției și protecționismului în administrația publică trebuie să fie asigurată transparența și accesul la informație a reprezentanților societății civile, jurnaliștilor, tuturor cetățenilor interesați.

Rolul societății civile și al Mass-media

În opinia Partidului European, Republica Moldova trebuie să fie un stat creat de cetățeni și pentru cetățeni. Acest deziderat presupune existența mecanismelor prin care cetățenii pot influența în mod real actul de guvernare și administrarea treburilor publice și existența unui control democratic al societății asupra modului în care instituțiile publice respectă legile.

Raporturile echilibrate între instituțiile publice și cetățeni sunt posibile numai în condițiile existenței unei conștiințe civice a cetățenilor care se manifestă în cadrul a ceea ce numim societate civilă. Pentru acest motiv statul trebuie să atribuie rolul cuvenit societății civile în menținerea și promovarea valorilor democratice. Societatea civilă poate avea un rol important în asimilarea valorilor și normelor europene de către populația Republicii Moldova și în sprijinirea eforturilor de integrare europeană.

Înțelegem că o societate civilă funcțională înseamnă creșterea rolului clasei de mijloc în formare, înseamnă integrarea și participarea tuturor comunităților etnice și religioase, implicarea comunității științifice și de creație etc.

În ideea eficientizării actului de guvernare Partidul European consideră că statul trebuie să supună adoptării prin referendum a deciziilor de importanță majoră, să organizeze mese rotunde permanente, cu participarea partidelor politice, a mișcărilor social-politice și a organizațiilor non-guvernamentale, să desfășoare audieri parlamentare deschise, publicarea prealabilă și dezbaterea publică a proiectelor de legi importante.

O importanță deosebită în crearea unei ambianțe adecvate de funcționare a instituțiilor publice o are cea care este numită a patra putere – mass-media. Partidul European constată că în Republica Moldova nu este respectat dreptul la informație, la libertatea de opinie și de exprimare, aceasta fiind o consecință a faptului că nu sunt create condițiile pentru activitatea presei libere. Partidul European pledează pentru democratizarea și ieșirea de sub controlul statului a mijloacelor mass-media și va susține eforturile întreprinse de către jurnaliști orientate spre obținerea independenței, a liberului acces la informație și a libertății de exprimare.

Capitolul IV. Administrația publică locală

Autonomie locală pentru comunități prospere

După 15 ani de independență, Republica Moldova încă nu și-a revenit din criza social-economică, în mare parte moștenită de la fostul sistem și parțial aprofundată în anii de independență. Inacțiunea sau acțiunile greșite ale guvernărilor în anii independenței în loc să ducă la ameliorarea situației social economice, din contra, au provocat accentuarea crizei.

Problema cea mai mare pe care a moștenit-o conducerea republicii constă în rolul exagerat de mare al statului în cadrul proceselor din societatea modernă. Experiența țării noastre, a țărilor europene și a statelor dezvoltate denotă faptul că o mulțime de servicii, în special la nivel local, nu pot fi soluționate eficient, calitativ și prompt în condițiile unei concentrări exagerate a puterii în stat.

În condițiile creșterii cerințelor populației față de serviciile prestate de sectorul public, devine actuală problema reformei administrației publice, care în mare măsură s-ar axa pe delegarea reală a puterii și împuternicirilor de la administrația publică centrală către administrația publică locală.

În perioada independenței, au fost efectuate deja 3 reforme administrative, însă până în prezent autoritățile publice locale nu pot dispune de resurse financiare proprii, resurse patrimoniale, nu au libera inițiativă în soluționarea problemelor ce țin de treburile locale și continuă a fi dependente de structurile administrative centrale.

Importanța problemei colectivităților locale este evidențiată și prin faptul că primul document complex în cadrul Strategiei de Creștere Economică și reducere a Sărăciei este programul național „Satul Moldovenesc”. Însă acest program din păcate nu este altceva decât o notă de plată înaintată de către autoritățile publice locale celor centrale. Sunt stipulate o serie de necesități ale colectivităților, însă din program nu se întrezărește o strategie clară, durabilă de îmbunătățire pe termen lung a situației în localitățile republicii.

Fără o autonomie reală, autoritățile publice locale nu au capacitatea de a face față problemelor ce stau în fața comunității, drept consecință aceasta duce la agravarea nivelului de trai al populației țării.

Considerăm că reforma adevărată a sistemului de administrare publică nu presupune doar redactarea unor acte legislative, ci presupune ceva mai mult. Este necesar de a elabora niște viziuni clare pe principalele domenii de interes ale autorităților publice locale.

La etapa actuală în opinia noastră cele mai stringente probleme sunt:

A. Finanțele publice locale.

Legislația în acest domeniu a suferit un șir de modificări, mai mult decât atât – în prezent avem chiar și o lege nouă vizavi de finanțele publice locale, adoptată în 2003. Iar în codul fiscal avem un capitol aparte: *Taxele locale*. Cu toate acestea, până în prezent autoritățile publice locale nu dispun de resurse financiare proprii. Ceea ce codul fiscal numește taxe locale în realitate sunt niște plăți pentru servicii sau plăți pentru dreptul de a presta servicii publice locale și nu au nimic cu sistemul fiscal din țară. Restul veniturilor în bugetul local (veniturile din impozitele generale de stat și transferurile) sunt formate conform deciziilor consiliilor raionale și actelor normative elaborate de Ministerul Finanțelor. Primăriile nu au nici un cuvânt de spus în procesul elaborării bugetelor locale. Ele practic s-au transformat în niște executori ai deciziilor organelor raionale și republicane. Fără resurse financiare proprii ale primăriilor nu poate fi concepută autonomia locală. Acțiunile prioritare în vederea asigurării autorităților publice locale cu resurse financiare proprii sunt:

1. *Asigurarea primăriilor cu venituri proprii.* Este necesar ca bază fiscală a autorităților publice locale să fie formată din 2 surse sigure de venituri: impozitul pe venit al persoanelor fizice și impozitul pe proprietate.

2. *Asigurarea unei echități sociale și stimulent de dezvoltare.* Este evident că nu toate primăriile au același potențial economic. Din acest motiv, este necesar anual de calculat care sunt încasările medii pe cap de locuitor pe țară. Primăriile care au mai mult de media înregistrată vor vărsa în fondul de susținere a teritoriului 20% din suma ce depășește media. Primăriile care au mai puțin de media înregistrată vor primi diferența din fondul sus numit. Insuficiența de resurse financiare a fondului de susținere a teritoriului va fi acoperită din bugetul de stat.
3. *Delegarea competențelor în corespundere cu volumul de resurse financiare acordate.* Legea privind administrația publică locală prevede pentru primării o multitudine de competențe, care în realitate nu sunt realizate. În prezent, practic nici o primărie din republică nu are prevăzut în bugetele lor articole de cheltuieli pentru competențele lor. Este necesar ca competențele stipulate în legislație să fie realiste și să corespundă volumului de resurse financiare disponibile. În prezent veniturile stipulate mai sus constituie circa un miliard de lei pe țară. Deci și competențele trebuie să fie pe potrivă.
4. *Taxele locale.* Este necesar de anulat Titlul VI a codului fiscal: *Taxele Locale*. Aplicarea unei sau altei taxe precum și volumul încasării taxelor locale trebuie să fie la discreția totală a consiliilor locale. Legislația doar trebuie să specifice că volumul total al încasărilor din taxele locale nu trebuie să depășească 10% din baza fiscală a comunității date.
5. *Realizarea competențelor.* Cheltuielile legate de activitatea curentă în exercitarea competențelor APL vor fi efectuate din bugetele locale. Investițiile capitale vor fi realizate din bugetele locale și prin intermediul Programelor naționale.
6. *Programe naționale.* Pentru asigurarea unor oportunități egale primăriilor, statul va elabora diverse programe naționale menite de a asigura buna organizare a treburilor la nivel local. Prin programele naționale statul va susține regiunile defavorizate sau anumite grupuri de localități care se confruntă cu probleme similare. În prezent, programele naționale prioritare trebuie să fie: Autobuse școlare pentru localitățile rurale mici, Renovarea școlilor, Renovarea drumurilor locale, Asigurarea cu apă a localităților urbane mici etc. În funcție de program și obiectivele urmărite, statul va finanța de la 50% la 85% din costul total al proiectului. Astfel, programele sociale vor primi o contribuție mai mare din partea statului, iar programele economice, respectiv mai mică. O condiție obligatorie pentru toate programele trebuie să fie implicarea autorităților publice locale, comunității și agenților economici din teritoriu la finanțarea lor.

B. Asigurarea unei autonomii în exercitarea competenței.

În prezent, autoritățile publice locale sunt lipsite de dreptul la primirea deciziilor în majoritatea problemelor ce țin de activitatea lor. Administrația comunităților nu are nici dreptul de a-și forma propria structură administrativă, conform necesităților comunității. Este necesar de a implementa un sistem în care autoritățile publice centrale doar urmăresc legalitatea acțiunilor autorităților publice locale, iar oportunitatea deciziilor să fie integral în competența și responsabilitatea autorităților publice locale. În această ordine de idei propune:

1. *Organigrama autorităților publice locale.* Primăriile trebuie să fie în drept de a-și forma liber, conform necesităților reale ale comunității organigrama cu numărul și structura statelor de personal. Prin lege va fi stipulat ca cheltuielile administrative să nu depășească 20% din bugetul local.
2. *Remunerarea angajaților.* Remunerarea funcționarilor publici din cadrul primăriilor se va face conform deciziilor consiliilor locale. Prin lege va fi stipulat doar ca cheltuielile legate de remunerarea muncii să nu depășească 70% din totalul cheltuielilor administrative. Salariul primarului nu poate fi mai mic decât 2 salarii medii pe țară. Salariul tuturor funcționarilor publici, în mod obligatoriu, trebuie să fie public, inclusiv mediatizat prin intermediul presei locale.

C. Dezvoltarea economică locală.

Economia locală în marea majoritate a comunităților este axată pe activități agricole. Odată cu intensificarea activităților agricole, implementarea tehnologiilor noi, consolidarea terenurilor, are loc o eliberarea masivă a forței de muncă din agricultură. Conform estimărilor noastre, sectorul agrar într-o localitate rurală poate asigura maxim 25% din populația satului cu locuri de muncă. Mai mult, din cauza lipsei unui cadru legal adecvat în domeniul relațiilor funciare, cei mai mulți proprietari de terenuri, în special pensionarii, nu-și pot asigura o utilizare eficientă a lui. Soluționarea celor mai stringente probleme economice la nivel local presupune următoarele:

1. *Asigurarea mobilității forței de muncă.* Mobilitatea populației rurale poate fi asigurată prin intermediul programelor naționale, prin care statul va compensa cheltuielile de transport, de la locul de reședință la locul de muncă. Sursele respective de finanțe vor fi transferate agenților economici care angajează muncitori din localitățile rurale și vor asigura transportarea lor.
2. *Reglementarea relațiilor funciare.* Poziția de monopol a liderilor locali defavorizează proprietarii de terenuri, care în mare măsură sunt impuși de a încheia contracte de dare în arendă a terenurilor agricole în condiții dezavantajoase. Considerăm că prin lege trebuie să fie stipulat ca atunci când un lider local deține mai mult de 25% din terenurile agricole ale comunității, el trebuie să fie obligat să încheie contract colectiv de arendă și nu unul individual, cum se face în prezent. Contractul colectiv se va încheia de către adunarea proprietarilor de teren și va fi contrasemnat de Consiliul Local.
3. *Fondul Național de Susținere a agriculturii.* Sectorul agrar este dezavantajat de mai mulți factori. În primul rând, valoarea adăugată se repartizează neuniform pe parcursul etapelor procesului de producție. Astfel, cea mai mare parte a valorii adăugate este acumulată de către întreprinderile de comerț, urmate de întreprinderile de prelucrare a producției agricole. Drept consecință, agricultorilor le revine cea mai mică cotă din valoarea finală obținută. În al doilea rând, producătorii agricoli sunt nevoiți să procure combustibil în prețul căruia sunt introduse și accizele, un impozit esența economică a căruia este impozitarea bunurilor de lux. Plata acestor accize nu este justificată din punct de vedere economic. Pentru restabilirea echității este necesar ca accizele colectate din combustibilul livrat producătorilor agricoli și o parte din impozitul pe venit al persoanelor juridice să fie livrat direct în Fondul Național de Susținere a Agriculturii, care în asemenea condiții va constitui, conform situației la ziua de azi, peste 500 milioane lei.
4. *Organizarea lucrărilor publice remunerate.* În prezent, comunitățile se confruntă cu o situație paradoxală: pe de o parte localitățile sunt într-o stare deplorabilă și necesită o renovare complexă, pe de altă parte populația din localități nu are locuri de muncă și solicită ajutor de șomaj de la stat. În condițiile când autoritățile publice locale vor dispune de resurse financiare proprii reale, ele vor fi interesate în efectuarea diverselor lucrări publice. În scopul stimulării acestui proces, statul din Fondul de șomaj va aloca 50% din salariul unui angajat pentru efectuarea lucrărilor publice la nivel local.

D. Consolidarea comunităților și dezvoltarea regională.

Olanda timp de 200 de ani consecvent implementează reforma administrativ teritorială, care în mare măsură se axează pe reducerea numărului de comunități din țară cu creșterea concomitentă a capacității lor de a rezolva problemele de interes local. Noi în 4 ani am reuși să efectuăm 2 reforme administrativ-teritoriale și încă diametral opuse una față de altă. Este evident că o primărie cu 450 de locuitori nu poate avea o bază economică care să-i permită o dezvoltare independentă. Pe de altă parte însă, în condițiile unei comune, satele care fac parte din comună deseori sunt dezavantajate față de satul reședință de

comună. Anume de aici a și pornit valul de fărâmițare a colectivităților. Fostele județe de asemenea creau anumite dezavantaje regiunilor din care erau formate, iar potențialul lor socio-economic era departe de a permite soluționarea problemelor regionale. Considerăm la această etapă drept prioritară consolidarea localităților mici și dezvoltarea regională a republicii. Ținând cont de specificul țării, în republică este oportun de creat cinci regiuni socio-economice: Regiunea de Nord, Regiunea de Centru, Regiunea de Sud, Regiunea de Sud-Est și municipiul Chișinău. Luând seama de ezitățile din ultimii ani, este necesar ca regiunile, cel puțin pe viitorii 10-12 ani să fie formate după principii absolut noi, fără a modifica în mod cardinal sistemul existent. Întru realizarea acestor obiective este necesar de întreprins:

1. *Comasarea comunităților mici.* Este necesar ca procesul de comasare a comunităților să nu se facă de sus în jos, cum a fost până în prezent, fără a ține cont de doleanțele populației din comunitate, însă de jos în sus, la inițiativa comunităților. Statul prin pârgii economice va favoriza acest proces și anume accesul la diverse programe naționale va fi condiționat și de raționamentul economic al proiectelor locale, care, cu siguranță, vor fi mai atractive în condițiile unei comunități mai mari. Drepturile satelor din componența comunei vor fi asigurate de un reprezentant al primăriei comunei, care va fi responsabil de bunul mers al lucrurilor în fiecare sat. Astfel, fiecare comună va avea un consiliu local, un aparat al primăriei și câte un reprezentant al primarului în fiecare sat din comună, care va avea drepturi și împuterniciri executive la nivel de sat.
2. *Stimularea cooperării regionale.* Există un mare număr de servicii publice care nu este rațional ca să fie prestate la nivel de stat și totodată datorită potențialului economic redus al raioanelor nu pot fi prestate la nivel de raion. Printre ele putem menționa: drumurile dintre centrele raionale, pregătirea profesională a cadrelor pentru economia locală etc. Acest tip de servicii cel mai bine pot fi organizate la nivel de regiune. În concepția noastră, regiunile nu trebuie să fie o structură administrativă nouă. Ele vor fi formate din structurile existente, iar crearea lor va fi asigurată de raționamentul economic. Bugetul regional va fi format din cotele de participare a raioanelor care formează regiunea. Statul va stimula cooperarea regională prin programele naționale. Astfel, statul va acorda 50% din resursele financiare necesare realizării anumitor activități, în cazul când această activitate va fi finanțată sub formă de cooperare a regiunilor. Activitatea regiunilor va fi organizată astfel:
  - i. **Consiliul Regional.** Consiliul regional va fi format din Președinții consiliilor raionale. Funcția de președinte al consiliului regional prin rotație va fi deținut de fiecare președinte de raion. Ședințele Consiliului Regional vor avea loc în raionul care deține președinția.
  - ii. **Bugetul Regional.** Bugetul regional va fi format prin contribuția fiecărui raion, din bugetele raionale. Stimularea participării va fi asigurată de raționamentul economic: economia de resurse în soluționarea problemelor de interes comun și, după cum am menționat, de programele naționale care vor finanța activitățile de interes regional în condițiile cofinanțării din bugetul regional.
  - iii. **Agenția de Dezvoltare Regională.** În fiecare regiune va exista o Agenție de dezvoltare regională, care va oferi asistență tehnică Consiliului Regional. Activitatea agenției la etapa inițială va fi finanțată din granturi sau/și bugetul de stat, iar ulterior din bugetul regional.
3. *Optimizarea structurii serviciilor desconcentrate.* După reforma administrativ teritorială din 2003, numărul funcționarilor publici în serviciile desconcentrate a crescut nejustificat de mult, cu circa 40%. În cifre absolute – de la 16 mii la peste 22 mii persoane. Aceasta în mare măsură se datorează faptului că a fost nevoie de creat un aparat de conducere cât de cât viabil în fiecare raion. Considerăm că este oportun ca fiecare serviciu desconcentrat să aibă un singur aparat de conducere la nivel regional, iar în fiecare raion să existe reprezentanțe teritoriale, care nemijlocit se vor ocupa cu organizarea serviciului în raion. Ceva similar a existat în structura de conducere a județelor. Prin această procedură va fi posibilă reducerea de până la 15 mii a funcționarilor din serviciile

desconcentrate, iar datorită concentrării resurselor la nivel de regiune, va crește capacitatea acestor structuri în prestarea serviciilor.

Toate acțiunile menționate mai sus reprezintă minimul necesar de întreprins în vederea consolidării capacităților puterilor locale de a soluționa problemele de interes local. Doar după aceasta vom avea dreptul moral de a cere de la reprezentanții autorităților publice locale executarea promptă și calitativă a competențelor lor.

Capitolul V. Securitatea statului

Integritate, suveranitate, independență

În opinia Partidului European, scopul principal al politicilor de securitate și apărare îl constituie garantarea suveranității, independenței, integrității teritoriale a Republicii Moldova, apărarea regimului constituțional și protecția drepturilor și libertăților cetățenilor Republicii Moldova.

Strategia de securitate și apărare va urmări interesele fundamentale ale țării și va avea la bază faptul că Republica Moldova constituie un stat cu resurse mici, aflat în zona de convergență a intereselor marilor puteri economice și militare. Deoarece nu dispune de capacitățile militare pentru a asigura aplicarea plenară a politicilor de securitate și apărare, Republica Moldova va efectua demersurile necesare pentru aderarea la NATO.

Reglementările în domeniul securității și apărării sunt aplicate de către Ministerul Apărării Naționale, Ministerul Afacerilor Interne și Serviciul de Informații și Securitate. Pentru acest motiv, Partidul European va pleda pentru reformarea și modernizarea instituțiilor din domeniul securității și apărării.

Armata Națională va fi constituită din corpuri armate reduse ca număr caracterizate prin mobilitate înaltă și formate din soldați și ofițeri angajați în bază de contract. Armata Națională va dispune de corpuri armate formate din soldații înrolați pentru un termen de șase luni în scopul educației patriotice și militare elementare a tinerilor care au împlinit vârsta de 18 ani.

Armata Națională a Republicii Moldova trebuie să fie constituită pornind de la caracterul de complementaritate cu structurile militare ale Alianței Nord-Atlantice. În acest sens vor fi efectuate reformele necesare în vederea atingerii standardelor NATO în ceea ce privește dotarea cu echipamente și pregătirea militarilor.

Statul va garanta transparența și controlul democratic asupra activităților instituțiilor de apărare și securitate prin creșterea rolului Parlamentului și a opiniei publice.

Prezența trupelor ruse pe teritoriul Republicii Moldova reprezintă o încălcare a prevederilor normelor dreptului internațional public și un pericol pentru suveranitatea, independența, integritatea teritorială a statului. Ele constituie o amenințare pentru instituțiile democratice și dezvoltarea economică a Republicii Moldova. Retragerea trupelor ruse reprezintă condiția necesară pentru asigurarea inviolabilității frontierelor de stat ale Republicii Moldova.

Republica Moldova va lărgi cooperarea cu România și Ucraina în vederea securizării frontierelor de stat și va participa la structurile regionale în scopul creșterii gradului de securitate a frontierelor în conformitate cu standardele europene.

Corupția și crima organizată reprezintă o amenințare pentru securitatea națională a Republicii Moldova și instituțiile de securitate vor acționa în sensul reducerii acestor fenomene până la nivelul ce nu aduce atingere intereselor generale ale societății.

Reintegrarea teritorială a Republicii Moldova

Conflictul din estul teritoriului Republicii Moldova constituie o amenințare pentru securitatea statului și soluționarea durabilă a acestuia este inerentă pentru dezvoltarea democratică în condiții de pace.

Partidul optează pentru reîntegrarea teritorială a Republicii Moldova prin:

- retragerea trupelor militare ruse din estul teritoriului Republicii Moldova;
- expulzarea persoanelor străine instalate în mod ilegal pe teritoriul din stânga Nistrului;
- intentarea dosarelor penale și tragerea la răspundere penală a persoanelor găsite vinovate pentru uzurparea puterii de stat, încălcarea drepturilor omului, trafic de armament și droguri și contrabandă;
- aplicarea planului „3D” (Demilitarizare, Decriminalizare, Democratizare) pentru reglementarea diferendului;
- implicarea directă a Uniunii Europene, a Satelor Unite ale Americii și a României în reglementarea conflictului;
- anularea privatizărilor ilegale a întreprinderilor din stânga Nistrului.

Capitolul VI. Dezvoltarea economică

Nivel de viață decent într-un stat european

Partidul European își exprimă convingerea că statul bunăstării este statul care apără dreptul cetățenilor de a beneficia de o retribuție adecvată pentru eforturile depuse și dreptul de a dispune în mod liber de rezultatele activităților pe care le desfășoară.

Partidul European consideră că baza creșterii bunăstării o constituie dezvoltarea economiei și de aceea statul trebuie să susțină eforturile de refacere a economiei naționale. Aceasta trebuie să se bazeze cu precădere pe propriile resurse, folosirea tehnologiilor înalte și să fie orientată spre mărfurile a căror producere cere aplicarea tehnologiilor cu un conținut intelectual ridicat.

Agenda priorităților trebuie să cuprindă sprijinirea producătorilor autohtoni în vederea creșterii exporturilor de mărfuri moldovenești, consolidarea sectorului privat, stimularea dezvoltării business-ului mic și mijlociu, crearea unui climat favorabil pentru atragerea investițiilor străine. Partidul European își subordonează întregul program de activitate scopului de relansare economică a țării și creșterii nivelului de bunăstare a cetățenilor.

Scopul principal al creșterii economice îl reprezintă eliminarea sărăciei în Republica Moldova și alinierea la standardele de viață din țările europene. Până în prezent încercările de eliminare a sărăciei au fost ineficiente deoarece au avut la bază programe elaborate pornind de la premise greșite. Prin folosirea rațională a resurselor materiale, intelectuale și științifice Partidul European urmărește să dea o altă dinamică economiei naționale care va fi bazată pe producția mărfurilor de înaltă calitate.

După obținerea independenței Republica Moldova a pornit pe calea îmbrățișată de majoritatea țărilor din spațiul est-european care și-au propus trecerea de la sistemul economic socialist, bazat pe economia planificată, la sistemul economic capitalist, bazat pe piața liberă. Însă aplicarea inadecvată de către fosta nomenclatură sovieto-comunistă a reformelor prin soluții improvizate, viciate de interesele private ale funcționarilor publici înalți, au determinat evoluția Republicii Moldova spre un capitalism sălbatic bazat pe corupție, în care majoritatea cetățenilor nu doresc să se regăsească. Pierderile irecuperabile cauzate de greșelile comise au făcut ca ideea de capitalism civilizată să rămână încă un deziderat îndepărtat.

În pofida eforturilor aparent constante pentru efectuarea reformelor, nu s-a reușit schimbarea structurii economiei moldovenești, iar relațiile economice interne și externe nu cunosc o stabilitate coerentă bazată pe previzibilitate. Economia moldovenească resimte în continuare efectele fenomenelor negative cum sunt corupția, delapidările banilor publici, privatizările ilicite ale bunurilor publice, economia tenebră,

evaziunea fiscală etc. Economia legală activează în prezent nu datorită sprijinului statului, ci în pofida politicii promovate de guvernanți.

Cetățenii Republicii Moldova continuă să platească costuri enorme pentru rezultatele modeste ale reformelor economice. Economia Republicii Moldova este bazată pe o industrie formată de întreprinderi neperformante, mari consumatoare de resurse și energie, cu un nivel de eficiență scăzut. Investițiile pentru refacerea infrastructurilor și pentru re tehnologizarea întreprinderilor nu au avut un caracter susținut și nu au fost suficiente, iar sectorul serviciilor prestate către populație este slab dezvoltat.

Dezideratul de integrare în Uniunea Europeană cere aplicarea unor programe de restructurare profundă, prin care să fie eliminate dezechilibrele cronice ale economiei și trăsăturile care o apropie de caracteristicile statelor subdezvoltate. Reformele economice trebuie să fie bazate pe evaluări și analize științifice adecvate situației din Republica Moldova.

Partidul European înțelege că este necesară aplicarea unui program de creștere economică care presupune costuri sociale suportabile pentru populația Republicii Moldova și care trebuie să obțină susținerea comunității oamenilor de afaceri. Proiectul nostru urmărește consolidarea în Republica Moldova a economiei de piață în care exigențele economiei libere sunt complementate de preocuparea pentru asigurarea șanselor egale de afirmare pentru toți cetățenii și cu acordarea asistenței categoriilor defavorizate. Unul din scopurile reformei economice îl reprezintă distribuția fluxurilor de capital către toate domeniile economiei naționale și categoriile de producători.

Programul de dezvoltare economică trebuie să țină seama de caracterul de complementaritate al economiei moldovenești cu economiile statelor europene și să fie orientat spre producerea mărfurilor ce vor intra pe o piață europeană supusă principiului concurenței.

Partidul European consideră că o condiție primordială în reformarea economică este difuzarea maximală a capitalului social către proprietarul privat. Formarea și lărgirea grupului de proprietari privați este o sarcină strategică pentru Republica Moldova, privatizarea nefiind un scop în sine, ci un proces necesar restructurării de fond a societății, un mijloc de a crește eficiența utilizării resurselor și de a stimula competiția și performanța economică. În opinia Partidului European, extinderea liberei inițiative și consolidarea sectorului privat ar determina o semnificativă revigorare a vieții economice.

Proprietatea de stat trebuie limitată la obiectivele de importanță strategică. În acest scop, este convenită modificarea și definitivarea cadrului juridic și organizatoric al privatizării și mărirea considerabilă a părții privatizabile. Dar, totodată, procesul de privatizare trebuie desfășurat ținând cont de caracteristicile concrete ale obiectivelor economice, de disponibilitățile de capital de pe piața internă și calitatea ofertei investitorilor străini.

Noi considerăm ca privatizarea nu trebuie să ducă la dezmembrarea organismului economiei de stat, la anihilarea unor unități care sunt montate în sistemul industriilor naționale. Procesul de privatizare trebuie să se desfășoare cu respectarea strictă a legii, în deplină transparență, pentru fiecare caz în parte, împiedicându-se astfel privatizările frauduloase. În caz contrar, patrimoniul național va fi irosit fără rost, iar privatizarea nu va servi societății în ansamblu, ci doar unor profitori. Deci, în termeni foarte generali, reforma economică la acest capitol presupune relansarea programului de privatizare și de atragere a investițiilor străine și elaborarea și realizarea unui vast program postprivatizare.

Mecanismele de privatizare utilizate până acum nu au favorizat crearea unei clase de proprietari cu adevărat eficienți, interesați și capabili să înfăptuiască investiții în masă în dezvoltarea producției. Proprietarii, de fapt, constituie acea pătură care formează nucleul clasei mijlocii a unei societăți și care poate scoate țara din impas. Cu atât mai recomandabilă este implementarea cât mai grabnică a unui program de protecție a antreprenorului autohton prin garantarea din partea organelor de stat a unui tratament loial și de susținere.

Partidul European va stimula activ la nivel național și local dezvoltarea activității întreprinzătorilor particulari, a întreprinderilor mici și mijlocii și în acest scop va asigura liberalizarea în continuare a procesului de înregistrare a acestor întreprinderi, reducerea numărului și simplificarea procesului de eliberare a licențelor pentru desfășurarea anumitor genuri de activitate, antrenarea întreprinderilor mici și mijlocii în executarea lucrărilor finanțate din bugetul de stat. În această ordine de idei, este indicată și adoptarea unui cod fiscal stimulatoriu, care va asigura reducerea substanțială a presiunii fiscale și crearea condițiilor optime pentru dezvoltarea business-ului mic și mijlociu. Totodată, se cere perfecționat și simplificat procesul de falimentare și închidere a întreprinderilor necompetitive, renunțarea la practica anulării permanente a datoriilor sau subvenționării directe din bugetul de stat a întreprinderilor care generează sistematic pierderi.

În domeniul politicii fiscale, Partidul European va milita pentru substituirea actualului sistem fiscal împovăraător cu unul relaxant și transparent, pentru simplificarea sistemului de impozitare, pentru reducerea impozitelor pe salarii și profit în baza unui sistem diferențiat în vederea încurajării investițiilor și creșterii consumului de bunuri în beneficiul categoriilor de populație cu venituri mici, tinerilor și familiilor numeroase. Va fi introdus impozit unic pe toate categoriile de venituri ale persoanelor fizice. Va fi revizuit și sistemul de impozitare a banilor investiți în cultură, învățământ, știință, sănătate și sport pentru încurajarea implicării oamenilor de afaceri în susținerea domeniilor menționate.

Partidul European va sprijini acordarea de reduceri fiscale agenților economici pentru profitul reinvestit în re tehnologizarea întreprinderilor și pentru crearea de locuri de muncă, iar povara fiscală va fi transferată din sfera de producție în sfera consumului de bunuri de lux. Statul va practica scutirile de taxe vamale și taxa pe valoarea adăugată pentru importul de echipamente și tehnologii performante de către întreprinderile care produc mărfuri pentru export. Statul va promova o politică comercială activă, de intensificare a schimburilor de mărfuri și servicii cu parteneri la nivel internațional și în mod special cu parteneri din cadrul Uniunii Europene, din România, Ucraina și statele din spațiul CSI.

Partidul European optează pentru consolidarea sistemului bancar și financiar, pentru dezvoltarea pieței de capital prin crearea pieței financiare libere și încurajarea instituțiilor financiar-bancare private, pentru întărirea disciplinei financiare în economia reală, dezvoltarea bursei de valori și a bursei de mărfuri, pentru punerea în circulație activă a valutei naționale, echilibrarea cursului de schimb și asigurarea convertibilității ei. Toate acestea vor conferi funcționalitate economiei de piață, vor permite crearea unui buget echilibrat și vor facilita înfăptuirea unei politici de creditare îndreptate spre reformarea, restructurarea și relansarea economiei naționale.

Politica bugetară a statului va fi orientată spre controlul inflației. Stabilizarea monedei naționale, a cursului valutar și a prețurilor sunt condiții esențiale pentru creșterea puterii de cumpărare și a veniturilor populației. Deficitul bugetar trebuie menținut în limitele ce nu dăunează creșterii economice durabile. Vor fi perfecționate mecanismele de control asupra gestionării banilor publici.

Partidul European consideră că pentru atingerea unui nivel înalt de bunăstare și pentru apropierea dezideratului de integrare în Uniunea Europeană, Republica Moldova nu se poate dispensa de asistența financiară din partea organizațiilor financiare internaționale, fie prin granturi și investiții, fie prin acordarea creditelor preferențiale. Dezvoltarea continuă și productivă a raporturilor cu Fondul Monetar Internațional și cu Banca Mondială este un proces fără de care e de neconceput democratizarea și revigorarea economiei în Republica Moldova. Statul va încuraja atragerea capitalului străin în Republica Moldova în domeniul producției de mărfuri și în sfera prestărilor de servicii în vederea reducerii șomajului și creșterii performanței economice. Vor fi adoptate măsuri ce urmăresc să amelioreze climatul investițional, să asigure stabilitatea legislației fiscale, legislației cu privire la licențiere, legislației antimonopol, să elimine blocajele birocratice și să sporească garanțiile pentru investitori împotriva riscurilor politice.

Un domeniu de importanță strategică majoră pentru Republica Moldova este cel energetic. Vulnerabilitatea statului sub acest aspect cauzează cedări și concesiile neechitabile de ordin politic. Asigurarea energetică este unul din factorii principali ai independenței economice și politice a unui stat, de aceea, în opinia Partidului European, Republica Moldova trebuie să dispună de acces la surse energetice de alternativă celor tradiționale. În domeniul energiei, Partidul European va promova strategia bazată pe asigurarea securității energetice, diversificarea surselor de aprovizionare cu combustibil și energie, dezvoltarea capacităților proprii de producere a energiei.

Pe lângă necesitatea modernizării și dezvoltării propriilor baze energetice, Republica Moldova trebuie să se orienteze spre un câmp de resurse energetice de perspectivă. În baza studierii pieței energetice și de carburanți din Europa și spațiul CSI, ținând cont de evoluția acestora în următorii 15-20 de ani și examinând starea actuală și de perspectivă a potențialului energetic, partea lui tehnică și posibilitățile schimbării structurale, Partidul European are convingerea că cea mai garantată, mai stabilă și de încredere abordare a problemei este integrarea sistemului energetic al Republicii Moldova în Sistemul European, care este stabil, într-un progres constant, de încredere și rațional din punct de vedere economic. Această integrare trebuie de realizat cu ajutorul sistemului energetic românesc care deja este într-o fază de conectare la sistemul unic european.

Programele și măsurile pe care și le propune spre realizare Partidul European în sfera activității economice au un singur scop – depășirea crizei în care se află Republica Moldova, asigurarea dezvoltării ascendente a țării și crearea premizelor pentru ridicarea nivelului de viață a tuturor cetățenilor și a fiecărui om în parte. Republica Moldova trebuie să devină un stat cu adevărat european, cu oameni bogați și cu o economie prosperă și durabilă.

Agricultura și Industria: reperele economice ale statului

Republica Moldova este în prezent o țară agrară, dar un stat nu se poate dezvolta efectiv economic bazându-se doar pe avantajele și profitul care reies din sfera producției agricole; cu atât mai mult, un stat tipic agrar are foarte puține șanse de a se integra realmente în Uniunea Europeană. Pornind de la acest raționament, Partidul European consideră că pentru Republica Moldova este vitală reformarea și perfecționarea conceptului de industrializare a statului, ajustarea lui în corespundere cu tendințele încetățenite deja în țările dezvoltate, dar și cu interesele naționale ale statului. Totodată, concomitent cu procesul de industrializare, se cere revigorată în cel mai activ mod agricultura, ea rămânând a fi deocamdată reperul de bază al economiei statului, cea care asigură ocuparea brațelor de muncă și veniturile unei părți considerabile a populației.

Reforma din agricultură care a fost inițiată în Republica Moldova la începutul deceniului nouă al secolului trecut a dus, prin felul defectuos în care a fost desfășurată, la fărâmițarea proprietății, la un impas structural al gospodăriei agricole, la disperarea proprietarilor de pământ și a agricultorilor. Politica agrară a fost și este una iresponsabilă, în primul rând prin indiferența ei față de soarta producătorilor, prin ruina infrastructurii rurale, prin politica vamală dusă în detrimentul producătorului local, prin refuzul demnitarilor de a-și asuma grija pentru asigurarea agricultorilor autohtoni cu piețe de desfacere.

În prezent, statul trebuie să-i creeze proprietății private în agricultură condiții avantajoase de creditare și asigurare a întregii activități prin crearea unui sistem financiar-bancar agricol modern. Țăranul, agricultorul, se poate afirma economic doar dacă va fi adoptată o politică de stat bine chibzuită orientată spre așezarea agriculturii pe baze tehnico-materiale moderne, spre dezvoltarea infrastructurii localităților și unităților de producție rurale, spre aplicarea unui sistem stimulator de subvenții și alocații, comparabil cu practicile statelor europene dezvoltate și, mai cu seamă, crearea condițiilor pentru realizarea producției finite.

Programul Partidului European în domeniul politicii agrare prevede înfăptuirea unei serii de măsuri prioritare:

- susținerea producătorilor agricoli prin diverse forme de creditare pe termen scurt cu dobânzi scăzute și pe termen lung pentru achiziționarea de utilaje și mașini agricole;
- stimularea dezvoltării întreprinderilor individuale, mici și mijlocii de prestări servicii veterinare, agrochimice, juridice și consulting și de prelucrare a producției agricole, scutirea acestor întreprinderi de impozitul pe venit în primii 5 ani de activitate;
- sprijinirea formării unor mari asociații agricole moderne, de tipul celor existente în societățile dezvoltate, prin asocierea liberă a țăranilor sau prin arendare, cu menținerea proprietății individuale asupra pământului;
- stimularea creării întreprinderilor business-ului neagrar în localitățile rurale, inclusiv a filialelor întreprinderilor industriale, în scopul asigurării ocupării resurselor de muncă disponibilizate în agricultură;
- refacerea infrastructurilor și dezvoltarea serviciilor publice vitale pentru comunitățile rurale, inclusiv drumuri, aprovizionare cu bunuri, poștă, dispensare, școli, biblioteci satești, cămine culturale, alimentare cu apă, legarea la rețeaua de gaze, extinderea rețelei telefonice, căi de acces și sisteme de comunicare operativă, prestări servicii, instituții de cultură și cult etc.;
- o industrie alimentară modernă, capabilă să valorifice resursele agricole cu cote înalte de profit pentru producător, care ar satura atât piața internă, cât și ar concura cu produsele agricole pe piețele lumii;
- crearea sistemului de asigurare socială a țăranilor și a riscurilor de producție în agricultură, cu antrenarea unei părți din mijloacele fondului special de stat de acoperire a riscurilor ;
- diversificarea activităților economice și industriale ce valorifică resursele locale, de la mica industrie la activitățile de turism ecologic, pentru a oferi agriculturilor surse suplimentare de venit;
- aplicarea unor cote reduse de impozit funciar pentru persoanele ce dau pământul în arendă pe termen mai mare de 5 ani;
- servicii pentru desfacerea producției, asigurarea cu material semincer, cu materiale biologice pentru crescătorii de animale prin firmele și instituțiile de cercetări specializate;
- facilități pentru atragerea și stabilizarea intelectualilor la sate (cadre didactice, cadre medicale, specialiști agricoli etc.);
- simplificarea procedurii de vânzare-cumpărare a terenurilor, plata unor compensații speciale la prețul pământului pensionarilor care vând terenuri;
- crearea rețelei de piețe angro regionale de comercializare a producției agricole, cu atragerea atât a investițiilor particulare, cât și a investițiilor de stat, pentru construcția infrastructurii respective.

Dezvoltarea economică durabilă a statului presupune dezvoltarea în ritm accelerat a industriei. Guvernanții de până acum au admis ruina industriei naționale, condiționând, cu sau fără știință, falimentarea definitivă a statului. În felul acesta, economiei naționale i-au fost aduse prejudicii de mai multe miliarde de dolari americani.

Astăzi, în mare măsură trebuie de început de la zero. Este decisiv în acest sens de a orienta industria spre sectoarele de vârf, profitabile și competitive. Industrializarea bazată pe legile economiei de piață de care avem nevoie, trebuie direcționată în așa fel încât uzinele ce vor fi construite sau relansate să se bazeze pe materia primă locală, pe materia primă și energia (carburanții) de import, dar numai la profilurile ce necesită cât mai puține cheltuieli materiale la o unitate de produs. O atenție deosebită i se va acorda industriei legate de prelucrarea producției agricole. Numai astfel vom putea obține industrializarea exportului produselor agro-alimentare și vom acumula mijloace suficiente pentru refacerea agriculturii în ansamblu. Un rol deosebit în acest sens revine dezvoltării infrastructurii rurale, astfel ca industriile prelucrătoare să fie cât mai aproape de producători agricoli autohtoni.

Acestea sunt principiile de bază ale industrializării de care avem nevoie, dezvoltarea industriei având drept obiectiv și crearea de noi locuri de muncă. Cât privește modalitatea organizatorică de industrializare contemporană a republicii, Partidul European pledează pentru următoarele măsuri:

- reformarea, modernizarea și relansarea spațiilor de producție existente care se află în staționare și falimentare;
- programe de investiții de interes general în ramurile-cheie, în primul rând de stimulare a dezvoltării microelectronicii, creșterea producției de mașini-unelte, utilaje și echipamente pentru agricultură și industria alimentară;
- strategii eficiente de penetrare pe piețele mondiale de materie primă și de producție finită pentru produsele industriei naționale;
- crearea filialelor, secțiilor și a halelor de producție ale uzinelor din occident;
- crearea filialelor, secțiilor și a halelor de producție ale întreprinderilor profitabile locale în comune și centre raionale;
- crearea condițiilor favorabile de deschidere și organizare de noi întreprinderi de către firmele străine;
- aplicarea unor tehnologii care asigură protecția muncii în industrie la nivelul exigențelor mondiale.

În opinia Partidului European, de o abordare calitativ nouă trebuie să se bucure chestiunea ce ține de dezvoltarea turismului. Republica Moldova dispune de un potențial turistic valoros care este slab valorificat. Aceasta e cauzat de lipsa unei infrastructuri respective (drumuri, spațiu amenajat pentru cazare), situația economică precară, lipsa securității energetice etc. Pe parcursul ultimilor zece ani au scăzut brusc indicatorii dezvoltării turismului, iar la ora actuală sfera turismului ca ramură a economiei naționale este foarte slab dezvoltată. Dacă în unele țări dezvoltate din lume ponderea turismului în venitul național constituie o valoare de cca 5-25%, în Republica Moldova acest indicator constituie mai puțin de 1%.

Pentru a dezvolta ramura dată sunt necesare investiții mari, precum și realizarea următoarelor măsuri:

- crearea unui departament special destinat dezvoltării turismului;
- elaborarea programelor de formare și dezvoltare rapidă a infrastructurii turistice (de cazare, alimentare, odihnă și agrement);
- valorificarea zonelor existente, mărirea accesibilității și creșterea competitivității tuturor zonelor turistice, protejarea prin lege a patrimoniului turistic, susținerea prin legi și investiții a agroturismului, pregătirea de cadre în domeniul turismului;
- construcția unei rețele de hoteluri mici și mijlocii, moteluri și alte unități de cazare în zonele turistice prioritare;
- elaborarea și realizarea programelor de dezvoltare a turismului rural cu scopul de odihnă, de familiarizare cu modul de trai, cu obiceiurile și cu tradițiile populației autohtone din diferite regiuni ale republicii.

Partidul European este convins că doar protejând și investind neîncetat în principalele domenii ale economiei statului: agricultura, industria, turismul, e posibilă ieșirea treptată, dar sigură din marea depresie în care se află Republica Moldova. Această politică economică este prioritară pentru noi.

Capitolul VII. Politicile sociale

Asistență pentru categoriile social vulnerabile

În abordarea politicii sociale a statului Partidul European pornește de la constatarea că nivelul de viață al cetățenilor este disproporționat de scăzut față de potențialul economic al Republicii Moldova. Situația creată își are originea în sistemul de relații economice și sociale instalat în Republica Moldova care contribuie la formarea a două clase distincte constituite din categoria oamenilor înstăriți, ale căror

venituri sunt excesiv de mari față de efortul depus pentru obținerea lor, și categoria compusă din persoanele care nu sunt remunerate în mod adecvat pentru munca lor. Acest sistem încurajează orientarea primei categorii spre consumul de bunuri și servicii care nu au acoperire și justificare în standardele de solidaritate socială și în normele morale și defavorizează categoria săracilor ale căror venituri nu acoperă cheltuielile pentru bunurile și serviciile indispensabile unui trai decent.

Cauzele acestei situații sunt calitatea managementului în afaceri, corupția, evaziunea fiscală și legislația economică care încurajează consumul în detrimentul investițiilor. Lipsa performanței economice reprezintă originea principală a ratei înalte a șomajului și exodul cetățenilor Republicii Moldova peste hotarele țării în căutarea unui loc de muncă.

În vederea stabilirii unei distribuții echilibrate a rezultatelor activităților economice și stabilirea unor raporturi sociale echilibrate, Partidul European propune creșterea calității managementului în economie prin stimularea concurenței reale și promovarea unei comunități a oamenilor de afaceri în conformitate cu criteriile moderne. Partidul European va lupta împotriva corupției în scopul creșterii disciplinei fiscale, a eliminării evaziunii fiscale și creșterii veniturilor în bugetul de stat și bugetul asigurărilor sociale pentru aplicarea programelor sociale. Considerăm că stimularea investițiilor și dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii va contribui la reducerea șomajului și lărgirea bazei fiscale ceea ce va permite creșterea nivelului de salarizare a angajaților. În acest sens statul va susține inițiativa privată și va acorda sprijin persoanelor care doresc să inițieze afaceri.

În vederea reducerii ratei șomajului Partidul European va promova aplicarea programelor de recalificare a persoanelor pentru însușirea unor profesii moderne și creșterea calității forței de muncă în conformitate cu exigențele economiei naționale. Partidul European va promova elaborarea și implementarea programelor de consultanță și investiții în beneficiul cetățenilor plecați în străinătate la muncă în vederea implicării lor în activitățile economice și reintegrării în viața socială a Republicii Moldova.

Considerăm că cele mai expuse sărăciei sunt categoriile de persoane formate de pensionari, copii și persoane cu dezabilitați. Partidul European consideră că garantarea unui nivel de viață decent pensionarilor constituie o datorie morală a societății. Având în vedere că actualmente pensionarii reprezintă categoria socială cea mai afectată de sărăcie, Partidul European insistă asupra stabilirii unei corelații realiste dintre mărimea pensiilor, calculate în funcție de vechimea în muncă, și a coșului minim de consum. Tot aici, noi susținem crearea fondurilor de pensii private, menite să asigure o protecție suplimentară celor asigurați. Din fondurile de stat de asigurări sociale trebuie să fie achitate pensiile pentru limită de vârstă și pensiile de invaliditate, minimul de servicii medicale, ajutorul social în caz de boală și incapacitate temporară de muncă, cât și ajutoarele de șomaj.

Preocuparea pentru formarea unei societăți civilizate impune aplicarea unor programe pentru creșterea și educația adecvată a copiilor, pentru protejarea și susținerea persoanelor cu handicap. Partidul European înțelege să adopte și alte măsuri în scopul perfecționării sistemului de protecție socială, cum ar fi stimularea întreprinderilor pentru angajarea persoanelor cu dezabilitați, creșterea exigențelor cu privire la condițiile de muncă ale angajaților etc.

Familia: temelia unei societăți stabile

Perioada de criză în care s-a împotmolit Republica Moldova și modul în care a decurs și continuă să evolueze tranziția a lovit violent în instituția familiei. Numărul cazurilor de divorț, de abandonare a copiilor, de violență domestică, de comportament amoral a atins cifre mai mult decât alarmante și a zguduit însăși temelia societății în întregime. Dacă lucrurile vor continua tot așa, în scurt timp Republica Moldova riscă să îndure consecințele unei adânci crize demografice și de moralitate. Crește o armată întreagă de copii care n-au cunoscut beneficiile vieții în căminul familial, n-au primit o educație corectă

și armonioasă de la părinți, n-au simțit ocrotire și bunăvoință în adresa lor. Dacă lucrurile vor continua tot așa, viitorul pentru societatea noastră va fi unul dramatic.

Partidul European înțelege pe deplin gravitatea problemei: actualmente în Republica Moldova nu există o politică clară privind protecția familiei, iar protecția mamei și a copilului este vădit insuficientă. Pentru soluționarea acestei probleme, mai întâi de toate, e nevoie de asigurat egalitatea reală în drepturi a bărbaților și femeilor în toate domeniile vieții economice, sociale și obștești. Avansarea profesională lentă a femeilor, nivelul scăzut de venituri, nivelul înalt de șomaj în rândul femeilor acționează negativ asupra bunăstării familiilor și societății în ansamblu.

Se cere înfăptuirea unor măsuri operative și stricte menite să consolideze temelia societății – familia:

- extinderea ajutorului financiar, acordat familiei, prin mărirea decontărilor fiscale din baza impozitului pe venit până la mărirea minimului de subzistență a copilului din categoria respectivă și majorarea cuantumului indemnizației unice la nașterea copilului;
- sprijinirea familiilor tinere în edificarea unui cămin prin crearea unui fond de garantare a creditelor pentru tinerele familii în vederea construcției/procurării locuințelor, inclusiv prin sistemul ipotecar;
- efectuarea expertizei obștești obligatorii a proiectelor de lege în ceea ce privește respectarea egalității în drepturi a genurilor;
- asigurarea unui control strict asupra asigurării remunerării egale pentru muncă egală a bărbaților și femeilor de către toți agenții economici, indiferent de forma de proprietate;
- lărgirea rețelei de grădinițe cu grupe mici de copii și case de copii de tip familial, majorarea reținerilor fiscale pentru persoane fizice și juridice care acordă ajutor financiar instituțiilor pentru copii;
- implimentarea unui sistem de sprijinire a copiilor din familiile monoparentale;
- extinderea până la un an a concediului cu plată pentru nașterea copilului și majorarea indemnizației lunare pentru creșterea lor pe parcursul a doi ani;
- dezvoltarea serviciilor de consiliere care vor avea drept scop pregătirea tinerilor pentru căsnicie, ajutorarea în soluționarea conflictelor și în prevenirea divorțurilor.

O atenție deosebită trebuie să fie acordată copiilor orfani, invalizilor și copiilor din familii cu carențe în educație. În opinia Partidului European, statul este dator să intervină activ pentru asigurarea unei protecții adecvate familiei, mamei și copilului, pentru limitarea situațiilor de abandon familial, pentru combaterea violenței în familie și a vagabondajului.

Capitolul VIII. Ocrotirea sănătății

Acces și calitate pentru toți

Partidul European consideră că ocrotirea sănătății cetățenilor reprezintă o problemă de interes public general. Constatăm că declinul economic a provocat extinderea bolilor sociale provocate de sărăcia populației și creșterea ratei mortalității. În prezent sistemul sănătății publice nu este capabil să răspundă problemelor apărute odată cu lărgirea segmentelor afectate de bolile provocate de calitatea scăzută a mediului, de lipsa alimentației suficiente, a condițiilor elementare de viață și de modul de viață amoral.

Considerăm că sistemul asigurărilor în medicină este cel mai potrivit pentru Republica Moldova însă acesta nu este aplicat în modul adecvat situației din țara noastră. Partidul European optează pentru implementarea sistemului asigurărilor în medicină în maniera care ar crește nivelul calității serviciilor medicale și accesul tuturor cetățenilor la asistență medicală. În acest sens pledăm pentru autonomia Casei Naționale de Asigurări în Medicină și controlul public asupra modului în care aceasta gestionează resursele financiare.

Partidul European va stimula dezvoltarea asistenței medicale primare și preventive, descentralizarea și liberalizarea asistenței medicale. Sistemul de asigurări în medicină va fi perfecționat în vederea garantării asistenței medicale gratuite pentru categoriile de persoane cu venituri mici și va fi complementat cu dezvoltarea asistenței medicale private.

Partidul European va adopta următoarele măsuri destinate revigorării sistemului sănătății publice:

- eficientizarea sistemului de asigurări în medicină;
- descentralizarea sistemului sanitar și creșterea rolului și răspunderii comunităților locale;
- formarea pieței serviciilor medicale în care vor funcționa atât operatori publici, cât și cei privați în vederea creșterii concurenței și calității asistenței acordate;
- creșterea cheltuielilor de la buget pentru dezvoltarea ocrotirii sănătății, aplicarea pe larg a metodelor economice de administrare și asigurarea autonomiei financiare a instituțiilor medicale;
- privatizarea unor unități sanitare publice și externalizarea unor servicii din cadrul acestora;
- încetarea exodului de cadre medicale prin majorarea salariilor cadrelor medicale și crearea condițiilor adecvate de muncă;
- acces gratuit la testele HIV/SIDA, a bolilor cu transmitere sexuală, a hepatitei și tuberculozei;
- examinarea medicală sistematică a populației, propagarea modului sănătos de viață, promovarea opiniei publice în problemele de protecție a sănătății și a modului de organizare a asistenței medicale;
- extinderea sprijinului financiar din partea statului pentru instituțiile balneo-sanatoriale și de reabilitare;
- formarea unor fonduri speciale pentru susținerea sistemului sănătății publice.

Protecția mediului

Calitatea mediului ambiant reprezintă una din componentele principale ale calității vieții omului. Preocuparea pentru protecția mediului constituie un domeniu relativ nou pentru Republica Moldova și autorităților publice le revine sarcina de a adopta măsurile necesare pentru îmbunătățirea situației ecologice din țară. Statul trebuie să adopte legislația adecvată și să întreprindă măsurile pentru creșterea nivelului de educație ecologică a populației.

O atenție sporită trebuie să acorde statul, dar și fiecare cetățean în parte, ocrotirii mediului natural. Statul trebuie să emită reglementări și să aplice măsuri severe împotriva celor care poluează mediul. De asemenea, statul trebuie să susțină programe care asigură accesul la tehnologii curate sau schimbă substanțial tehnologiile existente de prelucrare din industrie. Odată cu liberalizarea comerțului cu țările din Uniunea Europeană, întreprinderile autohtone trebuie să se adapteze rapid la noile tehnologii nepoluante sau cu un grad sporit de poluare, pentru a-și păstra și/sau a-și spori capacitatea de export.

Partidul European pledează pentru aplicarea următoarelor exigențe în domeniul protecției mediului:

- adoptarea standardelor europene de protecție a mediului;
- includerea standardelor de protecție a mediului în procesul de adoptare a deciziilor de ordin social, economic sau politic;
- implementarea tehnologiilor nepoluante în activitățile economice;
- adoptarea legislației în vederea respectării normelor ecologice de către întreprinderi;
- stimularea producției ecologic pure și a proceselor tehnologice nu au impact negativ asupra mediului;
- adoptarea măsurilor de protecție a populației împotriva calamităților naturale și a accidentelor ecologice;
- ocrotirea biodiversității floristice și faunistice a Republicii Moldova;
- asigurarea unui control adecvat asupra lucrărilor în parcurile și grădinile publice;
- protecția de stat a rezervațiilor naturale și implementarea unui program de lărgire a teritoriului împădurit al țării.

Aceste și alte măsuri pot fi efectuate cu responsabilitate și eficiență doar în urma întăririi parteneriatului transfrontalier cu instituțiile similare din alte țări, în scopul monitorizării stadiului de implementare a proiectelor de mediu și optimizarea înfăptuirii lor.

Capitolul IX. Învățământul, știința și cultura

Oameni educați pentru o societate civilizată

Partidul European înțelege rolul învățământului, științei și culturii în dezvoltarea unei societăți durabile democratice cu standarde înalte de viață. Persoanelor care activează în aceste domenii le revine un rol important în asimilarea valorilor europene și în apropierea integrării europene a Republicii Moldova.

Partidul European este conștient că ridicarea standardului de viață al cetățenilor impune nu numai transformarea liberală a economiei, ci și schimbarea mentalităților prin reforma educațională și reforma sistemului academic din Republica Moldova. Sistemul învățământului trebuie să fie protejat de legislație împotriva conjuncturii politice și influenței din partea oricăror organizații ideologice.

Partidul European pornește de la premisa că sistemul de învățământ are un rol esențial în crearea condițiilor de dezvoltare a societății și reprezintă un domeniu de interes public. Sistemul de învățământ formează cetățenii din punct de vedere profesional și contribuie la integrarea lor în viața economică, socială și politică a țării.

Înțelegem că principalul scop al politicii în domeniul învățământului este garantarea accesului egal la instruire pentru toți cetățenii Republicii Moldova, indiferent de situație materială, apartenență socială sau etnică. Statul trebuie să asigure învățământul mediu gratuit pentru toți cetățenii. Statul va dezvolta învățământul profesional tehnic în conformitate cu standardele europene și care va răspunde necesităților economiei naționale. Ne pronunțăm pentru un sistem de învățământ de stat și privat, la toate nivelele, care să permită accesul la instruire a fiecărei persoane în funcție de capacitățile individuale. Statul are sarcina de a implementa normele europene în domeniul învățământului.

Partidul European va adopta măsurile necesare pentru restabilirea statutului înalt al învățătorilor și profesorilor prin politica de salarizare motivantă și aplicarea unui sistem de garanții sociale. Se cere elaborate și aplicat un program special de dezvoltare a sistemului de învățământ în localitățile rurale care va include atragerea cadrelor didactice prin acordarea primei de instalare și facilităților sociale.

Partidul European pledează pentru accesul minorităților etnice la învățământ în limba maternă și la studierea limbii de stat în vederea integrării lor în viața publică din Republica Moldova. Eliminarea corupției din sistemul de învățământ în viziunea noastră constituie o condiție fundamentală pentru creșterea calității procesului de studii. În vederea atingerii scopurilor enumerate Partidul European va promova creșterea alocației pentru învățământ de la bugetul statului.

Tineretului îi trebuie altoită încredere în potențialul de dezvoltare economică a statului și în șansa de afirmare politică și profesională aici, în Republica Moldova. În același timp, trebuie să încurajăm și să susținem tinerii să participe la programele internaționale care vizează schimbul de cunoștințe și experiență, inclusive prin programe de burse, precum și să folosim mai bine capacitatea acestora după realizarea programelor.

Știința – garantul unui progres stabil al societății

Indicatorul care arată maturitatea, prestanța intelectuală și potențialul creativ al unui stat, al unei societăți, este nivelul dezvoltării științei. O țară cu o știință care progresează are toate garanțiile pentru un progres

stabil în toate celelalte domenii. Răspândirea științei este de fapt o chestiune de viață și de moarte pentru națiunile destinate instituțiilor democratice.

În Republica Moldova, știința a falimentat din cauza lipsei de suport financiar real din partea statului. O bună parte dintre cei mai dotați savanți și tineri cercetători cu perspectivă au fost nevoiți să plece în străinătate, unde li s-au oferit condiții optime pentru valorificarea potențialului intelectual de care dispuneau, dar deja în folosul unei alte comunități. “Exodul de creieri” nu pare să înceteze, odată ce tot mai mulți tineri absolvenți ai instituțiilor superioare de învățământ preferă să părăsească țara, decât să ducă un trai la limita sărăciei.

Necesitatea unei reforme cardinale în domeniul științei este arzătoare, deoarece orice amânare în acest sens este urmată de pierderi irecuperabile din capitalul tânăr și intelectual al țării. Partidul European consideră că activitatea științifică trebuie astfel organizată încât să stimuleze și să sporească interesarea materială a cercetătorului în elaborarea unor soluții viabile pentru problemele actuale și de perspectivă ale economiei și societății.

Ne pronunțăm pentru reorientarea științei spre activitatea de cercetare și proiectare aplicată cu elemente de cercetare fundamentală - strategie care în viziunea noastră răspunde cel mai bine exigențelor actuale. Trebuie deci să ne canalizăm eforturile spre dezvoltarea științelor aplicate, în primul rând, în domeniul elaborării tehnologiilor de conservare a energiei și informaționale, asigurării cu programe, ramurilor agricole și medicală ale științei.

De asemenea, se impune aplicarea unui nou sistem de remunerare a cercetătorilor științifici, sistem menit să le asigure acestora un nivel de viață pe măsura valorii sociale reale a personalului științific. Este necesar de restructurat sistemul de organizare a științei, de trecut de la instituțiile științifice masive ce funcționează permanent, la formarea colectivelor de creație pentru soluționarea unor sarcini concrete în baza comenzii de stat sau comenzii companiilor particulare.

Această sarcină poate fi soluționată doar prin aplicarea unui sistem național de cercetare-dezvoltare, capabil să valorifice la maximum potențialul științific și intelectual de care dispunem, susținând astfel și efortul general de reformare a societății noastre.

Cultura

În politica față de cultură, Partidul European este de părerea că o societate nu se ridică numai din punct de vedere economic, ci se ridică mai cu seamă din punct de vedere cultural. Din acest punct de vedere, lucrurile sunt perene.

Partidul European pornește de la premisa că dimensiunea culturală trebuie să devină o componentă prioritară, ca forță de coeziune și creativitate, a dezvoltării economice și sociale a statului. Spre regret însă, am fost și suntem încă martorii unui grav și dramatic proces de deculturalizare a cetățenilor Republicii Moldova. Instituțiile ce au menirea de a promova valorile culturale sunt lăsate în voia sorții, investițiile și contribuțiile statului în acest domeniu fiind umilitoare, în raport cu ceea ce se practică la acest capitol în alte țări.

Prin invocarea “tradiționalelor” motive, deja devenite uzate, ale dificultăților tranziției, guvernării s-au dezis de a mai menține flacăra culturii în republică, sfidând prin aceasta bunul simț, meritul și eforturile oamenilor care activează în sfera culturii, dar și a cetățenilor simpli, care au fost depărtați de la valorile civilizatorii unanim recunoscute.

Partidul European consideră că o politică culturală responsabilă înseamnă mai mult decât finanțarea unor activități culturale și că cei care gestionează cultura în Republica Moldova trebuie să elimine sintagma “nu sunt bani”, pentru că aceasta înseamnă lipsa de prioritate a acestui domeniu.

Statul trebuie să rămână principalul suport financiar al muzeelor, bibliotecilor, al teatrelor profesioniste, colectivelor teatrale, corale, de dans și a altor colective de creație. Totodată e nevoie de lărgit sistemul de facilități fiscale și de altă natură pentru reprezentanții sectorului privat ce sponsorizează organizațiile și instituțiile culturale. Noi subliniem necesitatea de a elabora un mecanism special de finanțare a programelor și proiectelor culturale pe bază de concurs, inclusiv prin sistemul de granturi personale.

În această perioadă dificilă de tranziție, statului nu i se iartă dacă abandonează cultura. Statul este dator să realizeze următoarele:

- finanțarea de la bugetul de stat a unui program de investiții pentru refacerea instituțiilor culturale;
- adoptarea unui sistem fiscal stimulativ pentru toate tipurile de activitate culturală;
- sprijinirea active a dezvoltării creației artistice de amatori, inclusiv alocarea mijloacelor speciale pentru crearea și sprijinirea caselor de creație pentru copii și tineret;
- inventarierea tuturor monumentelor istorice, culturale și naturale situate pe teritoriul Republicii Moldova, asigurarea propagandei largi a acestora prin sistemul de campanii turistice din țară și de peste hotare;
- reparația și restaurarea monumentelor degradate, crearea condițiilor pentru dezvoltarea infrastructurii turistice (campinguri, gherete pentru vânzarea ilustratelor, buchetelor, suvenirilor) în locul de aflare a obiectivelor culturale și istorice, repartizând o parte din mijloacele obținute de la vânzări pentru întreținerea lor;
- lărgirea accesului la programe și proiecte culturale interne și internaționale;
- susținerea și promovarea, în țară și în afara ei, a valorilor și operelor celor mai reprezentative produse autohtone.

Partidul European înțelege cultura drept un cadru prielnic armonizării relațiilor interumane, care poate asigura un climat favorabil conviețuirii sociale. Cultura în Republica Moldova trebuie să se debaraeze de imaginea de “cenușăreasă” și să obțină statutul de “regină”, aptă de a se manifesta realmente și de a promova valorile care o reprezintă.

Capitolul X. Crearea unei societăți moderne

Promovarea tinerilor

Partidul European consideră că una din cauzele întârzierii reformelor și permanentizării crizei economice, sociale și morale în Republica Moldova o constituie marginalizarea tinerilor din viața publică. Societatea noastră nu beneficiază de nivelul înalt de pregătire al tinerilor și deschiderea lor pentru schimbările pe care trebuie să ni le asumăm. Considerăm că pentru însușirea standardelor și normelor moderne de civilizație la care tindem valorificarea disponibilității de efort a tinerilor este indispensabilă.

În condițiile în care tinerii sunt dezavantajați de faptul că sunt îndepărtați de la resursele economice, politice și administrative rolul principal în atragerea tinerilor în viața publică îi revine autorităților statului. Partidul European înțelege să stimuleze implicarea tinerilor prin crearea unui mediu economic, social și politic concurențial în care creșterea are la bază pregătirea profesională, ținuta morală și calitatea prestației. Talentul autentic și calitățile persoanelor pot fi manifestate în mod plener doar în baza competiției corecte și prin eliminarea sistemului clientelar de promovare.

Ca organizație formată în mod preponderent de tineri Partidul European consideră că tinerii pot avea speranța unui viitor mai bun și vor fi motivați numai de certitudinea că eforturile și munca depusă vor găsi materializare în realizarea așteptărilor și atingerea dezideratului de a deveni oameni împliniți. Tinerii trebuie promovați prin crearea accesului la adoptarea deciziilor de interes public general.

Pentru a asigura participarea tinerilor la viața economică, socială și politică a statului Partidul European va adopta următoarele măsuri:

- elaborarea și implementarea programelor de promovare a tinerilor pentru eliminarea cauzelor care determină tinerii să plece peste hotarele țării în căutarea locurilor de muncă;
- dezvoltarea infrastructurii de servicii sociale pentru tineri prin crearea unei rețele de centre de informare, consiliere și orientare profesională pe întreg teritoriul Republicii Moldova;
- creșterea numărului de burse pentru studii universitare și aplicarea unui sistem de creditare garantată de stat pentru studii universitare;
- facilitarea și egalizarea șanselor de acces la studii de diferite nivele a tinerilor dotați proveniți din mediul rural, din familii cu dificultăți, a copiilor fără părinți, precum și a celor cu dezabilități prin acordarea de burse, împrumuturi preferențiale și facilități;
- scăderea ratei șomajului în rândul tinerilor prin aplicarea facilităților fiscale în beneficiul întreprinderilor care angajează tineri;
- acordarea de credite preferențiale, crearea condițiilor și facilităților pentru a iniția afaceri;
- stimularea tinerilor în vederea studiilor în străinătate, participării la programe culturale, științifice și sociale în străinătate.

Rolul femeilor

Una din exigențele aplicate în aprecierea nivelului de democratizare al societății o constituie implicarea femeilor în viața economică, socială și politică. În Republica Moldova constatăm un grad de emancipare al femeilor foarte scăzut. Participarea lor la viața politică a statului are caracter formal și în acest fel nu este garantată reprezentarea femeilor la adoptarea deciziilor de interes public general.

Numărul redus al femeilor de succes în diferite domenii, numărul lor redus în funcțiile de conducere reprezintă obstacol în aplicarea potențialului creativ al femeilor în beneficiul interesului public. Rata șomajului în rândul femeilor mai ridicată decât cea cunoscută în rândul bărbaților conduce la instalarea unui dezechilibru social ce poate avea consecințe grave pentru societate. Statutul femeii este diminuat din cauza mentalităților vetuste prezente în rândul unor categorii de populație, a raporturilor dezechilibrate în familie și din cauza tratamentului inuman aplicat prin traficarea femeilor.

Considerăm că una din măsurile prioritare trebuie să fie garantarea egalității reale între genuri prin creșterea statutului femeilor în domeniul vieții economice, politice și sociale și promovarea lor în funcții înalte de decizie. Partidul European se pronunță pentru o politică a participării cât mai active a femeilor la viața socială, economică și politică. În acest sens, optăm pentru promovarea femeilor în funcții înalte de decizie economică și politică, combaterea șomajului în rândul femeilor și asigurarea veniturilor comparabile cu cele ale bărbaților. Statul va institui un mecanism de control adecvat în vederea asigurării remunerării egale pentru muncă egală a bărbaților și femeilor de către întreprinderi, indiferent de forma de proprietate

Clasa de mijloc - un reper al societăți democratice durabile

Partidul European consideră clasa de mijloc drept element esențial al dezvoltării economice durabile și stabilității sociale a statului. Clasa mijlocie din Republica Moldova este în formare și autorităților publice le revine sarcina de a susține eforturile de creștere a acestei categorii sociale.

Partidul European definește rolul clasei de mijloc reieșind din nivelul înalt de mobilitate socială al acesteia și îi atribuie un rol important în demersul său de accelerare a dezvoltării economice a Republicii Moldova. Poziția socială, capacitatea de autoidentificare, responsabilitatea civică, studiile de calitate

Înaltă și nivelul de pregătire profesională trebuie să reprezinte elementele principale în conturarea prestației clasei de mijloc și a accesului la această categorie socială.

Clasa mijlocie poate fi creată și cimentată pe două căi inseparabile: creșterea nivelului instruirii și creșterea nivelului bunăstării materiale. Pentru a asigura condițiile adecvate pentru dezvoltarea clasei de mijloc în Republica Moldova, Partidul European consideră necesare următoarele măsuri:

- implementarea cadrului legal pentru stimularea micului business;
- implementarea programelor în vederea creșterii numărului de întreprinderi prin implicarea șomerilor, femeilor și tinerilor;
- implementarea programelor de instruire și de pregătire profesională pentru antreprenori, manageri, specialiști din zona rurală, reprofilarea forței de muncă;
- restructurarea sistemului de învățământ mediu și superior conform standardelor europene și antrenarea a unui număr cât mai mare de persoane în procesul de instruire;
- sprijinirea centrelor de cercetare și dezvoltare;
- dezvoltarea întreprinderilor de producere a mărfurilor prin aplicarea tehnologiilor cu un conținut intelectual înalt;
- crearea unui sistem educație ce va forma la fiecare persoană deprinderi de a învăța, de a interpreta informațiile și de a folosi cunoștințele în soluționarea problemelor;
- atragerea și stimularea investițiilor în sectorul privat și în cel educațional etc.

O caracteristică specifică pentru reprezentanții clasei de mijloc a societății e că la ei e pronunțată tendința/strategia dezvoltării continue (economic, spiritual, intelectual etc.). Anume această mentalitate progresistă face clasa mijlocie să devină importantă și chiar decisivă în procesul de democratizare și dezvoltare a statului.

*****

Partidul European consideră că realizarea programului propus reprezintă calea pentru depășirea crizei permanentizate, pentru creșterea bunăstării cetățenilor, pentru dezvoltarea durabilă democratică și apropierea dezideratului de integrare europeană.

Partidul European este o formațiune politică realistă și responsabilă, care conștientizează în deplină măsură dificultățile de ordin economic, social și politic prin care trece Republica Moldova. O reformare și o relansare spectaculoasă în aceste domenii nu poate fi efectuată în grabă – e nevoie de timp, de răbdare și de eforturi continue considerabile.

Dar ceea ce ne propunem să înfăptuim este absolut realizabil. Pas cu pas, vom obține rezultatele scontate. Pas cu pas, vom înainta spre Europa, spre bunăstarea statului, spre binele fiecărui cetățean.

Asta ne propunem și asta vom face.